

عملکرد درآمدهای مالیاتی استان کرمان

در ۹ ماهه ابتدایی سال ۱۳۸۶

حکیمه زریسفی کرمانی*

مالیات به عنوان مهم‌ترین ابزار سیاست مالی دولت در رسیدن به توسعه اقتصادی، تأمین و برقراری عدالت اجتماعی است که از اهمیت وافری برخوردار است. نظام مالیاتی کارآمد به توزیع عادلانه درآمد و در نهایت رفاه عمومی جامعه منتهی خواهد شد. وابستگی اقتصاد ایران به درآمدهای حاصل از صادرات نفت خام و وجود انحصارها و رانتهای حاصل از آن در بخشهای مختلف اقتصادی باعث شده است تا مالیاتها همواره سهم اندکی از درآمدهای دولت را تشکیل دهند و درآمدهای نفتی بر درآمدهای مالیاتی دولت سایه افکند در حالی که دولت در دوران رکود و بحران اقتصادی و نوسانهای قیمت نفت در بازارهای جهانی می‌تواند منابع درآمدی حاصل از وصول مالیاتها را به سمت تولید و رشد فعالیت‌های مولد و سودآور سوق دهد و از زیان‌هایی که ممکن است به دلیل نوسان قیمت نفت بر اقتصاد کشور وارد شود جلوگیری کند. به دلیل اهمیت درآمدهای مالیاتی در اقتصاد کشور در این گزارش به شناخت منابع درآمدهای مالیاتی و میزان وصول آنها در استان کرمان پرداخته شده است.

واژه‌های کلیدی: مالیات، درآمدهای استانی، منابع مالیاتی، درآمدهای مالیاتی استان کرمان.

۱. مقدمه

در دو قرن اخیر و به طور مشخص در نیمه دوم قرن بیستم نقش مالیات در تمامی شئون زندگی اجتماعی تعیین‌کننده بوده است. روند توسعه کشورها نشان‌دهنده آن است که نقش دولتها در فعالیت‌های اقتصادی به وسیله مالیات افزایش یافته است.

قوانین مالیاتی در دوران معاصر به مثابه ابزاری در راستای رشد اقتصادی به شمار می‌رود زیرا مالیات نه تنها متضمن ایجاد درآمد برای دولتهاست بلکه باید در راستای سیاستهای مالی و پولی

* کارشناس مسئول اقتصادی سازمان امور اقتصادی و دارایی استان کرمان

کشور وصول و هزینه شود. یکی از مهم‌ترین هدفهای وصول مالیات، اجرای اصل تعدیل ثروت و عدالت اجتماعی است. از آنجا که در کشور ما همیشه روابط دولت و ملت بر پایه عقل و اختیار استوار نبوده و جنبه باج و خراج مالیات بر سایر جنبه‌های آن حاکم بوده است، فرهنگ مشارکت عمومی در هزینه‌های اجتماعی از طریق پرداخت مالیات بسیار ضعیف است و فاصله دولت از ملت موجب شده که عملاً پرداخت نکردن مالیات، نوعی امتیاز اجتماعی تلقی شود.

همزمان با رشد سرمایه در کشور، در دوران صفویه و قاجاریه و سپس کشف نفت، از آنجا که رانت ارزی نفت بی‌دردسرت‌ترین درآمد محسوب می‌شد، نقش مالیات در اقتصاد ملی تا پیش از سالهای ۱۳۵۸ بسیار ناچیز بوده است. اما از سالهای ۱۳۵۹ به بعد موضوع مالیات به علت کاهش قیمت نفت و تحریم‌های اقتصادی برجسته شد زیرا وظایف سنگین دولت مانند آموزش و پرورش، بهداشت عمومی، تأمین امنیت و نظایر آن ایجاب می‌کرد که دولت به نوعی به درآمدهای خاص غیرنفتی دسترسی داشته باشد تا بتواند مسئولیتهای خود را به انجام برساند.

در بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و حتی در حال توسعه حدود ۹۰ درصد پرداختهای جاری دولت، از طریق مالیاتها تأمین می‌شود، در حالی که سهم مالیات در بودجه ایران طی ۱۰ سال گذشته فقط ۲۵ تا ۳۳ درصد بوده است. طبق آمار، درآمد مالیاتی کشورهای صنعتی در مقایسه با سایر منابع درآمدی، رقم بسیار بالایی را به خود اختصاص می‌دهد به طوری که این نسبت برای آمریکا ۹۷ درصد، اتریش ۹۴ درصد، استرالیا ۹۱ درصد و برای کشورهای اتحادیه اروپا ۹۳ درصد است. در کشور ما سود فعالیتهای سوداگرانه مانند خرید و فروش زمین به این دلیل که برای این فعالیتهای مالیات خاصی وضع نشده است بیش از فعالیتهای تولیدی است. برای حل این معضل می‌توان از روش مالیات بر ارزش افزوده استفاده کرد. همان گونه که در انگلیس قیمت زمین هنگام خرید و فروش مشخص می‌شود و بر اساس ارزش افزوده به آن مالیات تعلق می‌گیرد. این موضوع باعث می‌شود که میل به فعالیتهای سوداگرانه کاهش یابد. علاوه بر این، درآمد دولت نیز بیشتر می‌شود. در این گزارش، عملکرد درآمدهای مالیاتی استان طی ۹ ماهه ابتدایی سال ۱۳۸۶ مورد بررسی قرار گرفته است.

۲. بررسی عملکرد آماری درآمدهای مالیاتی استان کرمان

درآمدهای استانی از شش بخش مهم تشکیل شده است که عبارتند از درآمدهای مالیاتی، درآمدهای حاصل از مالکیت دولت، درآمد حاصل از خدمات و فروش کالا، درآمدهای حاصل از جرائم و خسارات، درآمدهای متفرقه و واگذاری داراییهای سرمایه‌ای. با توجه به اینکه یکی از ویژگیهای ساختار درآمدی استان، بالا بودن سهم درآمدهای مالیاتی نسبت به پنج بخش دیگر است، در این قسمت از گزارش سعی شده است که به بررسی عملکرد آماری درآمدهای مالیاتی استان به

عملکرد درآمدهای مالیاتی استان کرمان ... ۶۹

تفکیک منابع (مالیات بر شرکتها، مالیات بر درآمد، مالیات بر ثروت، مالیات بر کالاها و خدمات) طی ۹ ماهه ابتدایی سال ۱۳۸۶ و مقایسه با مدت مشابه سال قبل پرداخته شود.

۱-۲. بررسی وضعیت مالیات بر شرکتها

رکود تورمی حاکم بر اقتصاد ایران در سالهای اخیر، از یک سو حاصل کاهش قدرت خرید مردم و از سوی دیگر محصول تداوم تورمی است که در اقتصاد جریان دارد. پیامدهای این وضع عبارت است از کاهش نرخ بازده سرمایه‌گذاریها و در نتیجه کاهش درآمد مالیاتی دولت، توقف طرحهای عمرانی، غیراقتصادی شدن فعالیتهای تولیدی و افزایش بیکاری. این وضعیت منجر به رکود عمیق‌تر و تورم شدیدتر می‌شود که در صورت مهار نشدن، اقتصاد را با بحران روبرو خواهد کرد که مدیریت آن دشوار یا ناممکن است. علائمی را که شرایط کنونی اقتصاد کشور آشکار می‌کند، نشان‌دهنده آن است که چنین بحرانی تار و پود اقتصاد کشور را فراگرفته و گریز از آن، جز از راه رشد سرمایه‌گذاری امکان‌پذیر نخواهد بود.

مطالعات نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری خارجی با تولید ناخالص داخلی رابطه مستقیم ولی با سایر متغیرها نظیر نرخ تورم، مالیات بر شرکتها، نرخ تعرفه، تغییرات نرخ ارز، شاخص اسمی دستمزدها و انباشت سرمایه داخلی رابطه معکوس دارد. در مورد رابطه معکوس مالیات بر شرکتها با سرمایه‌گذاری خارجی، نتایج برخی از بررسی‌ها نشان می‌دهد سیاست مالی کشور میزبان اثر مهمی بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی ندارد اما نتایج حاصل از برآورد مدل در اقتصاد ایران حکایت از اثر منفی مالیات بر شرکتها بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در ایران دارد. به عبارت دیگر مالیات بر شرکتها در ایران از طریق کاهش بازدهی خالص سرمایه‌گذاری، انگیزه انجام سرمایه‌گذاری خارجی را کاهش می‌دهد. بنابراین می‌توان گفت نظام مالیاتی هر کشور بر سرمایه‌گذاری خارجی در آن کشور تأثیر می‌گذارد. بنابراین بررسی دقیق قوانین و مقررات مالیاتی و تنظیم مناسب آن بسیار کارساز خواهد بود.

قانون مالیاتی ایران، قدیمی و بازدارنده بود. لایحه اصلاحی این قانون در ۲۷ بهمن ماه ۱۳۸۰ تصویب شد که تغییرات چشم‌گیری به نفع سرمایه‌گذاری خارجی در آن ایجاد شده است. در قانون جدید مالیاتهای مستقیم، کاهش قابل توجهی در نرخ مالیاتها به چشم می‌خورد. نرخ مالیات بر درآمد شرکتها از ۵۴ درصد به ۲۵ درصد کاهش یافت که این نرخ مشمول درآمد شرکتها اعم از خصوصی، دولتی، عمومی، انتفاعی یا غیرانتفاعی داخلی، خارجی یا غیرتجاری است. همچنین سهامداران و صاحبان شرکتها از بابت درآمد دریافتی هیچ نوع مالیاتی پرداخت نمی‌کنند که این مسئله شامل شرکتها سرمایه‌گذاری نیز می‌شود. همچنین در قانون یاد شده مواد ۱۳۱ و ۱۳۲ که از دیدگاه سرمایه‌گذاران خارجی بسیار مهم بوده نیز اصلاح شده است و وضع معافیتها نیز شفاف‌تر بیان شده است (در ماده ۱۳۱ نرخ مالیات بر درآمد از حداکثر ۵۴ درصد به حداکثر ۳۵ درصد

کاهش یافته است). سرمایه‌گذاری خصوصی خارجی و داخلی در مناطق آزاد مشمول ۱۵ سال معافیت مالیاتی می‌شود. اعطای معافیت‌های مالیاتی برای سرمایه‌گذاری‌های اولویت دار و سرمایه‌گذاری در مناطق محروم شبیه معافیت‌های اعطا شده به سرمایه‌گذاری‌های داخلی است. در ماده ۱۳۲ این قانون آمده است که درآمد مشمول مالیات حاصل از فعالیت‌های تولیدی و معدنی در واحدهای تولیدی یا معدنی در بخش‌های تعاونی و خصوصی که از ابتدای سال ۱۳۸۱ به بعد از طرف وزارتخانه‌های ذی‌ربط برای آنها پروانه بهره‌برداری صادر یا قرارداد استخراج و فروش منعقد می‌شود، از تاریخ شروع بهره‌برداری یا استخراج به میزان ۸۰ درصد و به مدت چهار سال و در مناطق کمتر توسعه یافته به میزان ۱۰۰ درصد و به مدت ۱۰ سال از مالیات موضوع ماده (۱۰۵) این قانون معاف هستند.

اطلاعات جدول (۱) نشان می‌دهد با توجه به رشد چشم‌گیر میزان مصوب مالیات بر اشخاص حقوقی غیردولتی نسبت به ۹ ماهه سال قبل، عملکرد این بند از مالیاتها با دو درصد رشد منفی روبرو بوده است. همچنین نسبت عملکرد به مصوب این بند از مالیاتها با ۵۳ درصد رشد منفی از ۱/۵ در ۹ ماهه سال ۱۳۸۵ به میزان ۰/۷ در ۹ ماهه ۱۳۸۶ کاهش یافته است.

جدول ۱. مصوب و عملکرد مالیات بر شرکتهای استان کرمان طی ۹ ماهه ابتدایی سال ۱۳۸۶ و ۱۳۸۵

(میلیون ریال/درصد)

شرح	مصوب		عملکرد		نسبت عملکرد به مصوب	
	۹ ماهه ابتدایی ۱۳۸۵	۹ ماهه ابتدایی ۱۳۸۶	نرخ رشد ۹ ماهه ابتدایی ۱۳۸۵	۹ ماهه ابتدایی ۱۳۸۶	نرخ رشد ۹ ماهه ابتدایی ۱۳۸۵	۹ ماهه ابتدایی ۱۳۸۶
مالیات اشخاص حقوقی غیردولتی	۳۳۶۳۸۸	۶۹۲۰۴۱	۱۰۶	۴۹۱۸۴۰	۵۰۴۳۴۴	-۲
جمع	۳۳۶۳۸۸	۶۹۲۰۴۱	۱۰۶	۴۹۱۸۴۰	۵۰۴۳۴۴	-۲

مأخذ: خزانه معین استان کرمان

۲-۲. بررسی وضعیت مالیات بر درآمد

شاید بتوان یکی از معیارهای سنجش کارایی نظامهای مالیاتی را میزان وصولی مالیات بر درآمد اشخاص حقیقی دانست. به بیان دیگر هدف از اجرای فرآیند مالیات بر درآمد اشخاص حقیقی به طور عمده وصول مالیات از درآمد مشاغل است. این نوع مالیات یکی از شناخته شده ترین انواع مالیاتهاست و اغراق نیست اگر گفته شود تمامی کشورها از این نوع مالیات استفاده می کنند.

مالیات بر درآمد اشخاص حقیقی در کشورهای در حال توسعه نسبت به کشورهای توسعه یافته از اهمیت کمتری برخوردار است. با بررسی و نگاهی اجمالی به آمارها و سهم این پایه مالیاتی از کل درآمدهای مالیاتی که در ۲۵ کشور منتخب مورد بررسی قرار گرفته است^{۲۶}، می توان چنین عنوان کرد که بین این پایه مالیاتی و درآمد سرانه همبستگی و ارتباط مشخص وجود دارد و با افزایش درآمد سرانه سهم این نوع مالیات از تولید ناخالص داخلی و کل درآمدهای مالیاتی افزایش می یابد. به عنوان مثال، در سال ۲۰۰۲ در کشور بنگلادش که درآمد سرانه ۴۰۹ دلار را داراست نسبت مالیات بر درآمد اشخاص حقیقی به کل مالیاتها حدود ۷/۹ درصد و این نسبت در کشور نروژ با بالاترین درآمد سرانه به میزان ۴۱۹۱۲ دلار، ۳۳/۵ درصد است. همچنین در کشورهای سوئیس، آمریکا و ژاپن به ترتیب به علت برخورداری از درآمد سرانه بالا، سهم این پایه مالیاتی از کل درآمدهای مالیاتی ۴۳، ۵۱/۲ و ۵۵ درصد است و در کشورهای با درآمد سرانه پایین مانند هندوستان، پاکستان و اندونزی سهم این منبع مالیاتی از کل درآمدهای مالیاتی به ترتیب ۱۶/۸، ۴/۷ و ۱۰ درصد است که در این طبقه بندی از نظر درآمد سرانه، کشور ایران در بین ۲۵ کشور، رتبه هشتم را دارد و سهم مالیات بر درآمد اشخاص حقیقی از مجموع درآمدها ۱۳/۸ درصد است.

شاید بتوان یکی از عوامل پایین بودن سهم این پایه مالیاتی را ترکیبی از معایبهای زیاد و اجتناب از پرداخت مالیات دانست. نداشتن اهمیت نسبی مالیات بر درآمد اشخاص، ناامیدکننده است و زمانی که بخش کشاورزی، وسیع و استانداردهای حسابداری، ضعیف و سطح سواد، پایین و بیشتر فعالیتهای اقتصادی در بنگاههای کوچک انجام می گیرد، اخذ مؤثر و کارای مالیات بر درآمد اشخاص مشکل است.

در کشورهای در حال توسعه که با کشورهای توسعه یافته فاصله نسبتاً زیادی دارند، مالیات بر درآمد اشخاص اغلب از دستمزد کارکنان بخش عمومی و کارکنان شرکتهای بزرگ تشکیل می شود. در نتیجه زمانی که نسبت کل درآمد اشخاص که حاصل کار در بنگاههای بزرگ اقتصادی و بخش عمومی است افزایش می یابد، امکان دریافت مالیات از درآمد اشخاص نیز بیشتر می شود. تفکر مالیات گریزی به هر شکل ممکن هنوز هم در میان بیشتر مردم به نوعی وجود دارد و نظام

۱. محمدقاسم رضایی و مجبویه زمانیان (۱۳۸۶)، ص ۱۴.

مالیاتی در بخش مالیات بر درآمد، اغلب از حقوق‌بگیران، برخی مشاغل و شرکتهای تولیدی مالیات دریافت کرده و از دریافت مالیات واقعی از تمام فعالیتهای اقتصادی عاجز است.

بخش بزرگی از فعالیتهای اقتصادی در ایران به صورت زیرزمینی یا غیررسمی است و بدون نظارت دولت صورت می‌گیرد. این بخش هیچ‌گونه مالیاتی به دولت پرداخت نمی‌کند و ساز و کار لازم برای دریافت مالیات از این بخش توسط نظام مالیاتی نیز وجود ندارد. این موضوع به عنوان یکی از دلایل شکاف طبقاتی در جامعه مطرح است. تبعیض در دریافت مالیات واقعی از مؤدیان یکی از چالشهای نظام مالیاتی است.

در حال حاضر مالیات دریافتی از حقوق، بیشتر از مشاغل است در صورتی که حجم سود خالص افراد مشمول ماده «۹۶» قانون مالیاتهای مستقیم بیشتر از درآمد حقوق بخش دولتی و خصوصی است. همچنین عملکرد مالیات بر حقوق بخش دولتی بالاتر از مالیات بر حقوق بخش خصوصی است که این موضوع نشان‌دهنده فرار مالیاتی در زمینه مالیات بر حقوق بخش خصوصی و بیان‌کننده تبعیضی آشکار بین افراد در زمینه دریافت مالیات است. این تبعیض ضمن این‌که مانعی اساسی برای ارتقای فرهنگ مالیاتی است، عمیق‌تر شدن شکاف مالیاتی را نیز به همراه خواهد داشت. همچنین نبود نظام جامع اطلاعات مالیاتی در ایران، باعث شده است مأمور مالیاتی بدون اطلاع دقیق از حجم معاملات مؤدی، اقدام به تشخیص مالیات کند. این شیوه ارزیابی می‌تواند منجر به تخمین مالیات به میزان بیشتر یا کمتر از مقدار واقعی شود. در حالت اول به طور مستقیم و در حالت دوم به طور غیرمستقیم تضييع حقوق مردم را به همراه داشته و در تضاد با اصل عدالت مالیاتی است. بنابراین لازم است اهتمام بیشتری نسبت به تجهیز و راه‌اندازی سیستم آمار و اطلاعات در نظام مالیاتی داشته باشیم و در راستای ارائه خدمات بهتر و مطلوب‌تر به مؤدیان مالیاتی و در راستای جلوگیری از تضييع حقوق مردم و دولت قدم برداریم.

با توجه به جدول (۲) مشاهده می‌شود که مصوب مالیات حقوق کارکنان بخش دولتی با ۶۲ درصد دارای بیشترین رشد است اما عملکرد این بخش کمترین رشد را به خود اختصاص داده است. افزایش میزان مصوب مالیات حقوق کارکنان بخش دولتی از ۱۵۶۶۰۱ میلیون ریال در ۹ ماهه ابتدایی سال ۱۳۸۵ به ۲۵۴۴۴۳ میلیون ریال در ۹ ماهه ابتدایی سال ۱۳۸۶ باعث شده است که نسبت عملکرد به مصوب مالیات حقوق بخش دولتی نسبت به منابع دیگر از رشد کمتری (۲۱- درصد) برخوردار باشد.

عملکرد درآمدهای مالیاتی استان کرمان ... ۲۳

جدول ۲. مصوب و عملکرد مالیات بر درآمد استان کرمان، ۹ ماهه ابتدایی سال ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶
(میلیون ریال / درصد)

شرح	مصوب		عملکرد		نسبت عملکرد به مصوب	
	۹ ماهه ابتدایی ۱۳۸۵	۸۱۳۸۶	نرخ رشد	۹ ماهه ابتدایی ۱۳۸۵	۹ ماهه ابتدایی ۱۳۸۶	نرخ رشد
مالیات حقوق کارکنان بخش دولتی	۱۵۶۶۰۱	۲۵۴۴۴۳	۶۲	۱۷۵۸۶۰	۲۲۴۷۴۲	۲۸
مالیات حقوق کارکنان بخش خصوصی	۵۴۸۴۳	۸۴۴۶۳	۵۴	۶۰۹۴۳	۱۰۱۹۵۴	۶۷
مالیات مشاغل	۱۰۶۰۹۹	۱۴۹۶۶۸	۴۱	۱۰۳۴۲۹	۱۳۸۴۲۱	۳۴
مالیات مستغلات	۹۲۵۰	۱۱۳۱۷	۲۲	۷۶۷۹	۱۱۵۲۸	۵۰
مالیاتهای متفرقه درآمد	۱۴۲۵	۸۸۲	-۳۸	۵۴۰	۱۰۷۲	۹۸
جمع	۳۲۸۲۱۸	۵۰۰۷۷۳	۵۲	۳۴۸۴۵۱	۴۷۷۷۱۷	۳۷

مأخذ: خزانه معین استان کرمان

در بین منابع مختلف مالیات بر درآمد میزان مصوب مالیات کارکنان بخش دولتی دارای بیشترین رشد (۶۲ درصد) و میزان مصوب مالیاتهای متفرقه درآمد دارای کمترین رشد است (۳۸- درصد) اما از نظر عملکرد، بیشترین نرخ رشد به مالیاتهای متفرقه درآمد (۹۸ درصد) و کمترین آن به مالیات حقوق کارکنان بخش دولتی (۲۸ درصد) تعلق دارد. کاهش میزان مصوب مالیاتهای متفرقه درآمد از ۱۴۲۵ میلیون ریال در ۹ ماهه ابتدایی سال ۱۳۸۵ به ۸۸۲ میلیون ریال در ۹ ماهه ابتدایی سال ۱۳۸۶ باعث شده است تا نسبت عملکرد به مصوب این بند از مالیاتها با رشد ۲۲۴ درصدی دارای بیشترین نرخ رشد باشد.

۲-۳. بررسی وضعیت مالیات بر دارایی

با توجه به اطلاعات جدول (۳) مشاهده می شود که در بین منابع مختلف مالیات بر دارایی، میزان مصوب مالیاتهای اتفاقی طی ۹ ماهه ابتدایی سال ۱۳۸۶ نسبت به مدت مشابه سال قبل دارای بیشترین نرخ رشد (۹/۶) و میزان مصوب مالیات نقل و انتقال املاک دارای کمترین نرخ رشد (۱۰۰-) است.

۷۴ مجله اقتصادی سال هشتم شماره‌های ۸۵ و ۸۶

از نظر عملکرد، از بین منابع مختلف مالیات بر دارایی، میزان عملکرد مالیات نقل و انتقال سهام با نرخ ۳۱۹ درصدی دارای بیشترین نرخ رشد است. افزایش این میزان عملکرد که باعث شده نسبت عملکرد به مصوب این بند از مالیاتها در بین منابع مختلف مالیات بر دارایی طی این دوره دارای بیشترین نرخ رشد باشد (۶۹۴ درصد) طبق نظر بسیاری از کارشناسان به دلیل واگذاری شرکتهای مشمول اصل ۴۴ در بورس و رونق بازار سرمایه است زیرا در ۹ ماهه ابتدایی سال ۱۳۸۶ ارزش و حجم معاملات بورس ۱۱۰ و ۲۳۰ درصد رشد را نسبت به سال قبل نشان می دهد.

جدول ۳. مصوب و عملکرد مالیات بر ثروت استان ۹ ماهه ۱۳۸۶-۱۳۸۵ (میلیون ریال/ درصد)

شرح	مصوب			عملکرد			نسبت عملکرد به مصوب		
	۱۳۸۵	۹ ماهه ابتدایی ۱۳۸۶	نرخ رشد	۱۳۸۵	۹ ماهه ابتدایی ۱۳۸۶	نرخ رشد	۱۳۸۵	۹ ماهه ابتدایی ۱۳۸۶	نرخ رشد
مالیات بر ارث	۶۶۹۴	۷۲۵۶	۸	۴۶۸۴	۷۶۴۴	۶۳	۰/۷	۱/۰۵	۵۱
مالیتهای اتفاقی	۱۸۷	۲۰۵	۹/۶	۱۴۰	۳۱۷	۱۲۶	۰/۷	۱/۵۵	۱۰۷
مالیات نقل و انتقال سرقفلی	۱۱۲۵۰	۱۰۳۳۴	-۸	۸۹۵۷	۱۴۴۰۶	۶۱	۰/۸	۱/۳۹	۷۵
مالیات نقل و انتقال سهام	۱۵۰۰	۷۳۹	-۵۱	۹۸۱	۴۱۱۰	۳۱۹	۰/۷	۵/۵۶	۶۹۴
مالیات نقل و انتقال املاک	۲۲۵۰	--	-۱۰۰	--	--	--	--	--	--
حق تمبر و اوراق بهادار	۲۷۰۰۰	۱۷۷۲۸	-۳۴	۱۳۲۱۹	۲۲۴۲۷	۷۰	۰/۵	۱/۳	۱۶۰
جمع	۴۸۸۸۱	۳۶۲۶۲	-۲۶	۲۷۹۸۱	۴۸۹۰۴	۷۵	۰/۶	۱/۳	۱۱۷

مأخذ: خزانه معین استان کرمان

از آنجا که مالیات یکی از سیاستهای مالی دولتها به منظور تأمین بودجه و همچنین ابزاری برای تشویق و جهت دهی فعالیتهای اقتصادی است و از سوی دیگر یکی از عوامل مهم در ارزیابی طرحهای اقتصادی و سرمایه گذاری است، از این رو بازار سرمایه به مثابه یکی از بخشهای مهم اقتصادی کشور از سوی دولت و سرمایه گذاران تحت تأثیر میزان مالیات است، به این ترتیب که افزایش نرخهای مالیاتی توسط دولت در بورس، افراد را مجبور خواهد کرد که مالیات بیشتری در معاملات پردازند و به همین دلیل تمایل به خرید و فروش سهام کم می شود. لذا می توان گفت درآمد حاصل از نقل و انتقال سهام، سهم به سزایی در افزایش درآمدهای مالیاتی دارد. به این ترتیب

عملکرد درآمدهای مالیاتی استان کرمان ... ۷۵

که با توجه به واگذاریهای اصل ۴۴، سیاست کاهش مالیات بر سهام می‌تواند با تشویق کردن سرمایه‌گذاری‌ها سبب افزایش درآمد و رونق معاملات شود.

۲-۴. بررسی وضعیت مالیات بر کالاها و خدمات

طبق جدول (۴) میزان مصوب مالیات بر فروش فرآورده‌های نفتی با نرخ ۳۱۴ درصدی دارای بیشترین نرخ رشد و میزان مصوب دو درصد مالیات سایر کالاها با نرخ ۵۳- درصدی دارای کمترین نرخ رشد است. از نظر عملکرد، مالیات بر فروش فرآورده‌های نفتی دارای بیشترین نرخ رشد (۲۵ درصد) و مالیات اشتراک تلفنهای خودکار دارای کمترین نرخ رشد (۷- درصد) است.

همچنین نسبت عملکرد به مصوب دو درصد مالیات سایر کالاها با رشد ۱۲۲ درصدی دارای بیشترین نرخ رشد است. یکی از دلایل افزایش این نسبت، کاهش میزان مصوب این بند از مالیاتها از ۷۴۱۷۲ میلیون ریال در ۹ ماهه ابتدایی ۱۳۸۵ به میزان ۳۵۰۷۶ میلیون ریال در ۹ ماهه ابتدایی سال ۱۳۸۶ است. کمترین نرخ رشد نسبت عملکرد به مصوب، به مالیات بر فروش فرآورده‌های نفتی تعلق دارد (۷۲- درصد). این بند از مالیاتها با توجه به اینکه از نظر عملکرد دارای بالاترین نرخ رشد می‌باشد اما افزایش میزان مصوب از ۴۴۵۳۷ میلیون ریال در ۹ ماهه ابتدایی سال ۱۳۸۵ به ۱۸۴۴۳۰ میلیون ریال در ۹ ماهه ابتدایی سال ۱۳۸۶ باعث شده است که به‌رغم عملکرد خوب دارای کمترین میزان رشد از نظر نسبت عملکرد به مصوب باشد.

جدول ۴. مصوب و عملکرد مالیات بر کالاها و خدمات استان ۹ ماهه ابتدایی سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶

(میلیون ریال/درصد)

شرح	مصوب			عملکرد			نسبت عملکرد به مصوب		
	نرخ رشد	۹ ماهه ابتدایی ۱۳۸۶	۹ ماهه ابتدایی ۱۳۸۵	نرخ رشد	۹ ماهه ابتدایی ۱۳۸۶	۹ ماهه ابتدایی ۱۳۸۵	نرخ رشد	۹ ماهه ابتدایی ۱۳۸۶	۹ ماهه ابتدایی ۱۳۸۵
مالیات بر فروش فرآورده‌های نفتی	۳۱۴	۱۸۴۴۳۰	۴۴۵۳۷	۲۵	۱۰۲۳۲۳	۸۱۹۶۹	۱/۸	۰/۵	-۷۲
دو درصد مالیات سایر کالاها	-۵۳	۳۵۰۷۶	۷۴۱۷۲	۴	۷۰۶۵۷	۶۷۹۱۹	۰/۹	۲	۱۲۲
مالیات اشتراک تلفنهای خودکار	۲۲۲	۲۵۷۷۸	۸۰۱۰	-۷	۱۷۸۳۵	۱۹۱۶۸	۲/۴	۰/۷	-۷۱
مالیات بر فروش نوشابه‌های غیرالکلی	-۱۱	۵۴۵۹	۶۱۴۷	۷	۳۴۲۳	۳۲۰۲	۰/۵	۰/۶	۲۰
مالیات بر نقل و انتقال اتومبیل	۱۵	۱۸۹۵۵	۱۶۵۰۰	۱۹	۱۶۵۶۶	۱۳۹۲۳	۰/۸	۰/۹	۱۲/۵

ادامه جدول ۴

-	۰/۷	-	-	۷۷۲۵	-	-	۱۰۵۰۰	-	مالیات شماره گذاری خودرو
-	۰/۶	-	-	۴۴۴۵	-	-	۶۹۰۴	-	عوارض خروج مسافر از مرزهای کشور
-۳۳	۰/۸	۱/۲	۲۰	۲۲۲۹۷۴	۱۸۶۱۸۱	۹۲	۲۸۷۱۰۲	۱۴۹۳۶۶	جمع

مأخذ: خزانه معین استان کرمان

۳. جمع بندی و نتیجه گیری

در مطالعه تطبیقی کارایی نظام مالیاتی دنیا و مقایسه آن با ایران، مالیات به عنوان مهم ترین منبع درآمدی نقش ویژه‌ای در تأمین مالی دولت‌ها ایفا می‌کند. برخی کشورها مانند ایران به سبب دسترسی به منابع جایگزین مانند نفت آن چنان که شایسته است به درآمدهای مالیاتی توجه نمی‌کنند. در بیشتر کشورهای دنیا و به ویژه کشورهای توسعه یافته هزینه‌های دولت از طریق مالیاتها تأمین می‌شود. پرداخت مالیات توسط شهروندان، آنها را نسبت به اقدامات دولت حساس خواهد کرد. از سوی دیگر دولت نیز مراقب افکار عمومی است و تلاش می‌کند که فعالیتهای خود را در چارچوب درخواست‌های مردم توجیه و تبیین کند. این موضوع به نوعی یک همبستگی ارگانیک بین دولت و ملت پدید می‌آورد. بنابراین ضروری است مسئولان این امر تلاش برای افزایش مشارکت مردم در راستای پرداخت مالیات را یک وظیفه ملی دانسته تا در افزایش این منبع درآمدی نقش بسزایی داشته باشند.

منابع

- اداره کل امور مالیاتی و خزانه معین استان کرمان، آمار درآمدهای وصولی طی ۹ ماهه ابتدایی سالهای ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶.
- خسروی، شریف، «چرا سهم مالیات در اقتصاد ایران ناچیز است؟»، سایت گروه مشاوران جوان وزارت صنایع و معادن به نشانی www.nasiran.info.
- دوانی، غلامحسین (۱۳۷۹)، «نقش حسابداری و مالیات در توسعه اقتصادی کشور»، مجله تدبیر، شماره ۱۰۴.
- رضایی، محمد قاسم و محبوبه زمانیان، «تصویری از چالشهای نظام مالیاتی ایران»، روزنامه سرمایه، مورخ ۱۳۸۶/۷/۷، شماره ۵۶۶.